

Protokoll fört vid pleniföredragning

Social- och miljöavdelningen
Hälsa- och sjukvårdsbyrån, S3

Närvarande
VT, HJ, RH, AH-J, AH, FK, AR, CW

Frånvarande

Justerat
Omedelbart

Ordförande
Lantråd
Veronica Thörnroos

Föredragande
Minister
Annette Holmberg-Jansson

Protokollförare
Jurist
Joel Bremius

Nr 80

Angående statsrådets förordning om undantag från skyldigheten att visa upp covid-19-intyg och delta i covid-19-test (FFS 804/2021)

ÅLR 2021/7486

152 S3

Beslut

Landskapsregeringen beslöt att skicka ett brev till statsrådet enligt **bilaga S321P56**.

Hänvisning

Statsrådets kansli

PB 23

FIN-00023 STATSRÅDET

Kontaktperson

Joel Bremius, +358 18 25000 (växel)

joel.bremius@regeringen.ax

registratorkontoret@vnk.fi

Ärende

Angående statsrådets förordning om undantag från skyldigheten att visa upp covid-19-intyg och delta i covid-19-test (FFS 804/2021)

Ålands landskapsregering noterar att statsrådets förordning om undantag från skyldigheten att visa upp covid-19-intyg och delta i covid-19-test (FFS 804/2021) har utfärdats 31.8.2021 utan att de väsentliga ändringsförslag som landskapsregeringen lyft fram beaktats. Landskapsregeringen har inte heller givits möjlighet att ge ett formellt utlåtande på förslaget. Till förordningen finns också en promemoria som inte översatts till svenska och som landskapsregeringen därför inte kunnat ta del av. Sammantaget strider detta förfarande mot både 33 § och 38 § i självstyrelselagen (1991:71) för Åland.

Statsrådet har i den nya förordningen undantagit alla fyra svenska gränskommuner längs landgränsen mellan Sverige och Finland, vilket är positivt. Dock har bara en av dem en incidens på under 10 fall per 100 000 invånare de senaste 14 dagarna. Det är därmed uppenbart att det finns andra faktorer som har vägts in då de har undantagits i förordningen. Åland är på motsvarande sätt som landgränsen mot Sverige en gränsregion mellan Finland och Sverige med behov av öppna gränser. Motsvarande särbehandling medges inte i förordningen för de regioner eller kommuner i Sverige som för Åland är viktiga för turism, företagande, utbyte av kulturella- och idrottsliga aktiviteter eller av familjeskäl.

Åland är en gränsregion som är beroende av utbytet och trafiken med närregionerna. Åland har starka band både västerut i förhållande särskilt till Sverige och österut i förhållande till Finland. Ålands band till Sverige är historiskt sett mycket starka och utgör en del av fundamentet för den åländska självstyrelsen. Finland har genom Ålandsöverenskommelsen mellan Sverige och Finland av den 27 juni 1921 bland annat förbundit sig att ålänningar ska ha möjligheten att upprätthålla kontakten med Sverige. Åland med sin geografiska placering mitt emellan Finland och Sverige har en omfattande arbetskraftspendling som är nästan lika stor som den i gränskommunerna i norra Finland. Åland med ca 0,54 procent av Finlands befolkning står för nästan 15 procent av

arbetspendlingen till annat nordiskt land. Handelsutbytet och turismen är omfattande samt många studerande reser över gränsen mellan Åland och Sverige. Över 60 % av de åländska studerandena utanför Åland studerade i Sverige 2019. Dessutom har flyttningsrörelserna mellan Åland och Sverige varit omfattande, vilket medfört att det finns släkt- och familjeband som spänner över gränsen. Skyldigheten att visa upp covid-19-intyg och delta i covid-19-test försvårar de gränsöverskridande sociala, kulturella, arbetsrelaterade och studierelaterade kontakterna. Detta gäller även för andra länder, särskilt de nordiska länderna. Fortsatta resehinder riskerar att försvåra visionen om att Norden ska bli världens mest integrerade region.

Europeiska rådet slår fast att människor som bor i gränsregioner bör också undantas från vissa av restriktionerna.¹ Om de regelbundet korsar gränsen, till exempel av familje- eller arbetsskäl, bör de inte behöva genomgå karantän och frekvensen av de test som krävs bör vara proportionerlig. Om den epidemiologiska situationen på båda sidor om gränsen är likartad, bör inget testkrav införas. Ålands särskilda ställning som gränsregion har inte beaktats i förordningen och beslutet. Finland avviker således återigen från EU:s gemensamma principer som Finland har godkänt.

I sitt brev till social- och hälsovårdsministeriet och undervisnings- och kulturministeriet 26.8.2021 (ÅLR 2021/7297) lyfte landskapsregeringen upp de negativa sociala konsekvenser och folkhälsokonsekvenser som åtgärderna mot covid-19 haft på Åland. En konsekvens av att personer som reser från Sverige inte är undantagna från intyg- och testkraven är att idrottsutbyten mellan Åland och Sverige försvåras. Många åländska lag deltar i olika serier i Sverige och som exempel har Upplands Fotbollsförbund nyligen beslutat att utesluta åländska lag från att delta i tävlingsmatcher i Upplandsserien eftersom många i de svenska lagen, inklusive lagledare och anhängare, behöver uppvisa intyg på självfinansierat negativt test vid inresa till Åland och riskerar att nekas inresetillstånd om de inte medför intyg eller har möjlighet att testa sig på Åland inför idrottstävling på Åland. Det har konstaterats att motivationen att delta och utöva idrott under år 2020 och år 2021 minskat på grund av svårigheterna eller att det är omöjligt att delta i tävlingar. Detta gäller såväl barn och unga som vuxna. Minskad fysisk aktivitet har mycket negativa konsekvenser för folkhälsan.

Intyg- och testkraven och osäkerhet kring hur de ska tolkas och förverkligas har också konsekvenser för hotellnäringen som under höst och vinterhalvåret är helt beroende av bokningar från bland annat svenska idrottsföreningar som stannar en eller två nätter.

¹ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/travel-during-coronavirus-pandemic/common-approach-travel-measures-eu_en

Resultaten av uppföljningen av de första fyra veckornas testning av inresande har skickats i ett brev till social- och hälsovårdsministeriet 19.8.2021 (ÅLR 2021/4460).

Landskapsregeringen bedömde på basis av den preliminära utvärderingen att det är ytterst tveksamt om den obligatorisk testningen av symtomfria inresande till Åland från utlandet är ändamålsenlig, proportionerlig och ekonomiskt försvarbar.

Landskapsregeringen underströk i brevet behovet av att social- och hälsovårdsministeriet gör en löpande bedömning huruvida den temporära lagändringen bör upphävas eller om en ny förordning om undantag från testkraven bör utfärdas i linje med EU:s gemensamma principer.

Covid-19-pandemin har drabbat den åländska ekonomin, som är starkt kopplad till turism och sjöfart, mycket hårt. Turismens omsättning minskade år 2020 preliminärt med i genomsnitt 40 % jämfört med år 2019. Inresandet till Åland år 2020 minskade med drygt 66 % jämfört med år 2019. Sammantaget har covid-19-epidemin drabbat det åländska samhället som helhet hårt och vad gäller landskapet Åland presenterade landskapsregeringen i bokslutet för år 2020 ett totalt underskott om 49,9 miljoner euro. Sjöfartens betydelse för den åländska ekonomin blir tydlig då Ålands BNP enligt prognos sjönk med cirka 15 % under år 2020 och att arbetslösheten på Åland steg från 3,5 % till 9,5 % som medeltal under år 2020. Under covid-19-pandemin och på grund av de beslut bland annat statsrådet fattat finns inte marknadsmässiga grunder att driva färjetrafik till och från Åland, vilket i sin tur hotar försörjningsberedskapen.

Ålands landskapsregering anser att de temporära bestämmelserna i smittskyddslagen om hälsosäkerhetskontroller av inresande bör avskaffas i brådskande ordning. Den av statsrådet 31.8.2021 antagna förordningen måste även omgående ändras så att Åland som gränsregion och Norrtäljeområdet samt Roslagenområdet i Sverige likt gränsregionerna i norra Finland omfattas av undantaget från intyg- och testkrav i smittskyddslagen. Landskapsregeringen ser också mycket allvarligt på att statsrådet upprepade gånger trots formella påpekanden bryter mot både hörandekrav och språkkrav som framgår av 33 § och 38 § självstyrelselagen för Åland. Detta gäller speciellt i frågor som rör den fria rörligheten över gränser som är en väsentlig fråga för hela det åländska samhället.

Lantråd

Veronica Thörnroos

Minister

Annette Holmberg-Jansson

FÖR KÄNNEDOM

Statsminister Sanna Marin, sanna.marin@gov.fi

Ålandsminister Anna-Maja Henriksson, anna-maja.henriksson@gov.fi

Familje- och omsorgsminister Krista Kiuru, krista.kiuru@stm.fi

Social- och hälsovårdsminister Hanna Sarkkinen, hanna.sarkkinen@stm.fi

Nordisk samarbetsminister Thomas Blomqvist, thomas.blomqvist@gov.fi

Inrikesminister Mikael Damberg, mikael.damberg@gov.se

Utrikeshandelsminister och minister med ansvar för nordiska frågor

Anna Hallberg, anna.hallberg@gov.se

Utrikesminister Ann Linde, ann.linde@gov.se

Ålands Lagting, självstyrelsepolitiska nämnden, susanne.eriksson@lagtinget.ax

Riksdagsledamot Mats Löfström, mats.lofstrom@riksdagen.fi

Justitiekansler Tuomas Pöysti, registratur@okv.fi

Heidi Kaila, Statsrådets kansli, heidi.kaila@vnk.fi

Noora Löfström, Statsrådets kansli, noora.lofstrom@vnk.fi

Janina Groop-Bondestam, Justitieministeriet, janina.groop-bondestam@om.fi

Viveca Arrhenius, Social- och hälsovårdsministeriet, viveca.arrhenius@stm.fi

Anne Kumpula, Social- och hälsovårdsministeriet, anne.kumpula@stm.fi

Johan Schalin, Sekretariatet för nordiskt samarbete, Utrikesministeriet,

johan.schalin@formin.fi

Mika Salminen, Institutet för hälsa och välfärd, mika.salminen@thl.fi

Claes Hammar, generalkonsul på Åland, claes.hammar@gov.se

Ålandsdelegationen, registratur@ambetsverket.fi

Ålands hälso- och sjukvård, info@ahs.ax